

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

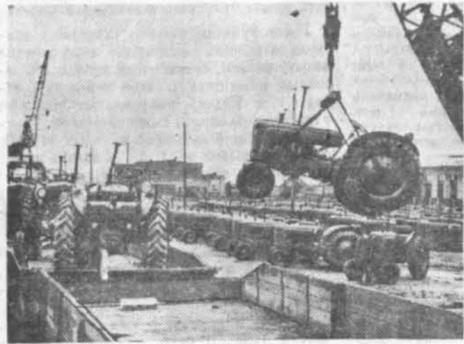
№ 34 (1256)

Субота, 26 красавіка 1958 года

Цана 40 кап.

Перадсвяточны
рэпартаж

Вясна міру і працы

Звычайна было, што спачатку прыляталі з выраю шпакі, а затым па большаку і дарогах, абуджаючы ішчы падмёрзлую раінаю зямлю, у калгасную вёску прыходзілі з МТС трактары. Сёлета гэты «графік» прыходу першых вясной вясны змяніўся. Вясна не чакала прылету птушак. Яна прыйшла разам з гістарычнымі раінамі лётцаўскага Пленума ЦК КПСС і першай сесіі Вархоўнага Савета БССР, павяла за сабою ў вёску да новых гаспадароў магучую сельгаспадарчую тэхніку. Ужо сёння калгасы нашай рэспублікі маюць у сваёй уласнасці звыш дзесяці тысяч трактараў з прычымным інвентаром, больш пачынаюць абжываць і будабудаваны камбайнаў, дзесяткі тысяч іншых складаных сельгаспадарчых машын. У перадавайскай дні калгасна-тэхнічна выходзіць на шырокае працы, каб праспяваць гімн вясны і Маю.

Свята Першамай ў нас, савецкіх людзей, прынята азначаць як вясну міру, працы і дружбы. Куды б мы сёння ні пайшлі, усюды ўбачым людзей, занятых мірнай стваральнай працай.

Давайце аглянем на некаторыя прадпрыемствы беларускай сталіцы.

... МТЗ. Тут у кожным духу — першамайскія абавязальствы трактаравадоўцаў. Рабочыя абаротнага цаха № 2 паспяхова ішчы перадавайскай вясну: яны паставілі сабе мэтай — сабраць звыш красавіцкага плана дзесяткі трактараў «Беларусь». Высокі паказчык ў працы паказвае амена абаротчыкаў майстра Міхаіла Акуліча.

— Мы добра разуме-ем свае задачы ў святле паставы нашай партыі і ўрада «Аб далейшым развіцці калгаснага ладу і арганізацыі машына-трактарных станцый», — заўважыў старшы майстар аддзела аддзела трактаравадоўчага цаха № 2 Міхаіл Астроўскі. — Больш трактараў выдатнай якасці — вось наша баявая задача.

Сярод 180 трактараў «Беларусь», якія пазачора грузіліся на платформы для адпраўкі ў калгасы Маскоўскай вобласці (адзіман 1), німама машын, вышчымных калектывам завода звыш зменных задан-няў у перадавайскім сацыялістычным спаборніцтве.

Даць больш прадукцыі высокай якасці — такая задача і мінескіх радыёпрыёмнікаў «Беларусь-57». Гаворыць майстар аддзела тэхнічнага кантролю Вячаслаў Колмак (адзіман 4).

Безадкорная работа, — закончыўшы правярку ішчы аднаго радыёпрыёмніка «Беларусь-57», гаворыць майстар аддзела тэхнічнага кантролю Вячаслаў Колмак (адзіман 4).

Перадавайскае сацыялістычнае спаборніцтва паказвае, што зборачны цах радыёвавода праз два дні заканчвае месячнае заданне па выпуску радыёпрыёмнікаў.

У кандытарскім цаху хлебававода № 1 старанна рыхтуюцца да выпуску тартоў — асноўнай святачнай прадукцыі. Іх будзе выпушчана да свята каля дзесяці назваў.

Апрача гэтага, выпушчаюцца вялікая колькасць кексаў, пірожных, ромых баб, пачыння і булачных вырабаў. На другім адзімку мы бачым вопытных майстроў-кулінараў Шуру Юрке-вец (злева) і Марыю Важкі, якія абмаркоўваюць узоры святачнай прадукцыі.

Пазачора па вуліцы імя Кірава адкрыўся новы кніжны магазін Мінскага аблкінагадзіму (адзіман 3). Гэта добры святачны падарунак мінчанам. Дырактар ма-

газіна пакланілася аб сваіх навед-вальніках. Тут для паслужаку калектыву каталагі налінуў у магазіне літаратуры, таматычныя планы выдавецтваў, спісы

навінак, літаратурныя вітрыны і выстаўкі. Прадугледжаны таксама і сустрэчы пакупнікоў з пісьменнікамі. Суды завезены амаль усе новыя творы беларускіх аўта-раў. Магазін ужо наведлі тысячы мінчан і прыежджых. І як заўсёды многалю-ды на аддзела мастацкай літаратуры.

А вярта адгледзіць толькі пераісці праз вуліцу і мы пападаем у магазін «Цаці». Тут ля аддзела, дзе прадаюцца дзіцячыя першамайскія сцяжкі, сабраліся незвычайныя пакупнікі. Некаторыя з іх на ру-ках у сваіх мам.

— Мама, і мне флажок, — просіць ма-ленькая Наталка, — і я пайду на парад.

Маладая маці, работніца пасажырскай станцыі Мінск Ідзія Кукаренка за-давала прасьбу даць.

Подых Першага Мая — вясны міру і працы адчуваецца на кожным кроку.

Тэкст А. Махнач, фота У. Крука.

Няхай жыве Саюз Савецкіх Сацыя-лістывічных Рэспублік — цвярдныя дру-жбы народаў нашай краіны, несакрушаль-ная апора міру ва ўсім свеце!

(З Заклікаў ЦК КПСС да 1-га Мая 1958 г.)

Творчае спаборніцтва

Другі раз тэатры Беларускай рыхтуюцца прыняць удзел у творчым спаборніцтве драматычных калектываў Прыбалтыйскіх рэспублік. Што ж мяркуюць яны паказаць на трэцяй Прыбалтыйскай вясне?

Дзяржаўны Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы выступіць з двума спектаклямі: «Каб людзі не журыліся» па п'есе А. Ма-лявкіна ў паставіцы рэжысёра Я. Простава і «Забыві ўсім» па п'есе Назыма Хікмета ў паставіцы В. Эрліна. Дзяржаўны рускі драматычны тэатр імя Максіма Горкага будзе ўдзельнічаць у тэатральнай вясне з паставічкамі «Васа Жалызнова» М. Горькага і «Далі неаглядныя» Н. Вірты. Тэатр юнага гледача паказае «У пошуках ралі-са» В. Розова і «Восем яляк і адзін мядзведзік» І. Юргеніча.

Тэатр імя Якуба Коласа паказае «Людзі і д'яблы» К. Крапіва і «Такое каханне» П. Кагоўта, Гомельскі тэатр — «Порт-Артур» І. Папова і А. Сцяпанова і «Чаму ўсім халіся зоркі» А. Карнейчука.

Брэскі тэатр імя Ленінскага камсамола Беларускай выступіць у першым туры са спектаклямі па п'есах «Людзі, якіх я ба-чы» С. Смірнова і «Каб людзі не жу-рыліся» А. Макаёнка.

Магілёўскі тэатр паказае «Выбух» М. Ал-тухова і М. Гарулёва і «Чаму ўсім халіся зоркі» А. Карнейчука, Гродзенскі тэатр — п'есу «Слухайце, таварышы патомкі» М. Мусіенкі і «Такое каханне» П. Кагоўта.

У адносіненне ад мінулых год у трэцяй Прыбалтыйскай вясне асобна будзе ўдзельнічаць раёныя тэатры, якія пера-важна большасць спектакляў паказваюць не на стаяніцы, а ў калгасах. Беларусы будзе прадставіць Бабруйскі калгасна-саўгасны тэатр, які паказае п'есу М. Горькага «Ягор Бульчэў» і новую п'есу пачы-наючага аўтара Г. Сямірава.

Першы тур 3-й Прыбалтыйскай вясны пачаўся 16 красавіка і працягнецца да 16 мая. Канферэнцыя па першым туры ад-будзецца 21 мая ў Мінску. Тэатр, які зойме першае месца, будзе ўдзельнічаць у другім туры Прыбалтыйскай вясны, які наменал прывесці ў Таліне з 28 мая па 5 чэрвеня. Пераможцу другога тура будзе прысвоена званне «Лаўрэата трэцяй Прыбалтыйскай вясны». Лепшыя спектаклі, рэжысёры, акцёры, мастакі атрымаюць прэміі.

Для падвыжэння вынікаў трэцяй Пры-балтыйскай вясны па БССР Міністэрства культуры БССР і Беларускае тэатральнае таварыства выпусціць брашуру «Тэатры БССР у трэцяй Прыбалтыйскай вясне».

І. КАСАЧЭНКА,
адзіман сакратар Беларускага тэат-ральнага таварыства.

Прыйсці да 40-годдзя БССР з новымі песнямі

Родка сустракаюцца нашы паэты і кам-пазітары. Не вельмі часта яны збіраюцца, каб абмеркаваць пытанні творчага супра-цоўніцтва. І таму, калі ў мінулыя сераду-тая творчая сустрэча, нарэшце, адбылася ў Саюзе пісьменнікаў, усе адразу адчулі неабходнасць пераналіся ў яе са-праўднай карысці. Яна нікому не аддала сумнай і афіцыйнай, і, магчыма, таму, што перш чым пачаць дзелавую размову, М. Калачынскі па-сяброўску прапанаваў:

— Давайце пачнем наш вечар сустрэчы з канцэрта. Паслухаем новыя песні і ра-ней напісаныя, а пасля пагаворым, чаго ў нас ішчы не хапае і якія песні трэба бы-ло б стварыць да саракагоддзя рэспублікі...

Канцэрт атрымаў невалікі, але з ці-кавай праграмай. Вакальны ансамбль Ака-дэмічнай капелы выканаў некалькі беларускіх хораў, а салісты К. Кудрашова, К. Янінскага і дуэт у складзе М. Шуман-скага і В. Юнвіча праспявалі некалькі пе-сен.

Што ж гаварылася на гэтым вечары пасля таго, як паэты і кампазітары праслухалі ў цікавым выкананні свае вакаль-ныя творы? А. Бацька правільна зазна-чыў, што калі ў руках у кампазітара добры партычны матэрыял, дык і музыка пасля нараджаецца ярка і выразна. Але важна таксама, каб выканаўцы пеньне правільна далі іх характар і змест да слухачоў. У падмацаванне сваіх слоў пра-моўца спасылся на майстэрскае выка-нанне беларускіх сучасных песень М. Шу-манскім і В. Юнвічам, якія старанна і ўмеда працуюць над нацыянальным ра-пертуарам.

Многа гаварылася па вечары пра па-шырэнне таматыкі і жанраў вакальных твораў. І паэт А. Бацька, і народны артыст СССР П. Шырма, і М. Алтухоў мяркуюць, што даўно насіць час стварыць масавыя песні пра Беларусь і яе цудоўную сталіцу Мінск, новую песню пра Нёман, не аб-маркоўваючыся раней напісаным творам М. Сакалоўскага. Нельга забываць і пра песенную лірыку, пра стварэнне высе-ляных жанравых песень. Усім было пры-емна, напрыклад, ланцавіцка з новым жартоў-ным хорам М. Алашава «Шчабатуха» па словы М. Клімковіча. А такія творы вяс-лага бытавога характэру вельмі патрэбныя, асабліва артыстам беларускай эстрады.

Амаль кожны з выступіўшых пачынаў размову з меркаваннямі пра неабходнасць тонкага ўзаемазрумення паміж складаль-нікімі песень, пра неабходнасць налад-жвання сапраўднай творчай дружбы. І са-

прадзы, кампазітары, як адначасу Р. Пукст, аднаму бывае проста не пад сілу зрабіць добрую песню. Іншы раз трэба скарэціць тэкст або перапрацаваць які-небудзь куп-лет, уразаць страфу або змяніць слова. Як у такім выпадку не звярнуцца па да-памогу да паэта? Тут несумненна патра-ба сумесная, карпатлівая работа па шлі-фоўцы тэксту і музыкі. І, як вобразна вы-казаўся С. Шукеніч, «трэба каб да пэ-саў разам прыйшлі паэт і кампазітар».

— Калі будзем сябраваць, частей су-стрэкацца адзін з другім, — дадаў А. Ба-цька, — павяліча ў нас і новыя творы...

Мае радыю Я. Цікоцкі, які сказаў:

— Чаму б вам, таварышы паэты, ішчы раз і самім не падказаць нам, кампазіта-рам, якія вершы можна было б выкары-стаць для напісання песень, не спадзеючы-ся толькі на нас? Вось жа добра, што сё-ня А. Бялвіч прама жэспронта марча-мэндаваў два свае новыя вершы, і пачы-нае хутка іх пакладць на музыку...

Гэта якая тое, што менавіта і назы-ваецца сапраўднай творчай дружбай. Бо толькі дакуючы ёй у гады Вялікай Айчын-най вайны нарадзілася столькі выдатных мелодычных і высокамастацкіх песень. Га-тыя традыцыі трэба працаваць і цяпер. Нашым кампазітарам вярта праслухацца да сур'ёзнай заўвагі Р. Няхай пра тое, што яны ішчы няўважліва падбіраюць тэ-ксты. Добрыя вершы, апублікаваныя ў час-опісах і зборніках, часам не заўважваюць кампазітары, а на музыку кладуцца звы-на надобракасныя тэксты, ніда не надрука-ваныя. Прамоўца лічыць, што кампазітары трэба бліжэй стаць да паэтычнай секцыі Саюза пісьменнікаў, цікавіцца, якія творы на ёй абмаркоўваюцца.

Р. Няхай, Ю. Семіянка і іншыя ўваля-лі пытанні аб выданні песень і хораў, рапер-турных зборнікаў для мастацкай сама-дзейнасці. У адра Беларускага выдавецтва выкаваліся прэтэнзіі за тое, што яны ішчы мала друкуе песеннай літаратуры і мару-дзіць з выданнем зборніка беларускіх на-родных песень, які воль ужо каля 13 год ляжыць без руку.

Закрываючы вечар, М. Калачынскі вы-казаў пажаданне, каб у будучым кампазі-тары і паэты, збіраючыся на творчыя су-стрэчы, менш зьнікалі агудныя пытан-ні, а больш гаварылі пра канкрэтныя рэ-чы. Трэба прыносіць гатовыя новыя творы і тут жа абмаркоўваць іх калектыва. Толькі такім шляхам можна стварыць да 40-годдзя БССР новыя, добрыя песні.

Юбілей В. А. Залатарова

Споўнілася 85 год з дня нараджэння і 60 год творчай дзейнасці вядомага Бе-ларускага кампазітара Васіля Андрэевіча За-латарова. У сувязі з гэтым Саюз кампазі-тараў БССР паслаў юбіляру прывітанне, у якім гаворыцца:

«Дарагі Васіль Андрэевіч!
Адзначаючы Вашу слаўнае 85-годдзе і 60-годдзе плённай творчай дзейнасці, бе-ларускія кампазітары і музыканты з го-рача вітаюць Вас, аднаго са старэйшых савецкіх кампазітараў, друга і вучня вя-лікіх рускіх класікаў Н. Рымскага-Корсака-ва і М. Валдырва, глыбока звязанага творчасцю з беларускай музыкай, выхва-ляючы палейду беларускіх кампазітараў.

Ваша творчасць знайшла прызнанне многіх народаў Савецкай Айчыны, у тым ліку — беларускага народа. Вашы балет «Князь-вараг» ідзе на сцэне Беларускага операва тэатра і карыстаецца вельмі высокай увагай Вашых сімфанічных і камерных твораў пастаянна гуляць з канцэртнай эстрады і на радыё, а Вашы харавыя творы з'яўляюцца дварам паліфанічнага харовага ладу.

Надзейна разнакалява і плынка Ва-шы шытавола падарожніча дзейнасць. Сярод Ваших выканаўцаў — дзіцячы беларускі музык А. Багатыроў і П. Па-каўчык, Д. Лукас і У. Алоўцкі, В. Яфімаў, М. Крошнер, І. Юнвіч, С. Ні-мевіч і Л. Абельвіч, І. Герман. Многія бы-лія Вашы вучні сталі цяпер вядомымі кампазітарамі Расійскай Федэрацыі і Украі-ны (К. Данкевіч, А. Свечнік, А. Зноско-Бароўскі, М. Ваўдберг, В. Фаміліаў, Л. Па-лавінкіні) і дырыжораў (Н. Рахлін, М. Паверман).

Ваша творчае даследаванне «Фуга» якаяма далёка за межамі нашай Радзімы і перакладзена на многія мовы свету, у тым ліку на кітайскую.

Ждаем Вам, дарагі Васіль Андрэевіч, многіх год жыцця, здарова, бадзёрска і творчых поспехаў на карысць перадавога савецкага мастацтва».

Ваша творчае даследаванне «Фуга» якаяма далёка за межамі нашай Радзімы і перакладзена на многія мовы свету, у тым ліку на кітайскую.

Ждаем Вам, дарагі Васіль Андрэевіч, многіх год жыцця, здарова, бадзёрска і творчых поспехаў на карысць перадавога савецкага мастацтва».

В. ШАМАЛЬ.

Кнізе — больш увагі

СА З'ЕЗДУ СПАЖЫВЕЦКАЙ КААПЕРАЦЫ

У Доме афіцэраў, дзе прыходзіў з'езд спажывецкай кааператыву Беларускай рэспублікі, працавала некалькі кніжных кіёскаў. Мінскі райспажывсаюз наладзіў тут ган-даль кнігаў. Прыхаў у сталіцу рэспублі-кі кіёск дзейна і ў сістэме Беларускага Радзкоўскага кнігарня. Радуе багаты і разнастайны выбар літаратуры і плака-таў. Усе гэта ўмела і з густам раскладзе-на на сталах. Прадуды надзіва вегі-на, умеюць прапанаваць падобную кні-гу, утаварыць пакупніка набывць яе.

Міжволі фанікае думка: воль каб так быў арганізаваны гандаль кнігаў у ко-жым культурнаму, у кожнай кнігарні спажывецкай кааператыву, каб такія ўваж-ліва кнігадобы-прадуды сталі за прыла-дам, — справы зусім інакш пайшлі б. Ніхто і ніколі не скарэціўся б тады на тое, што не завезена ў раён патрэбная літаратура. Многія работнікі райспажыв-саюзаў — дэлегаты з'езду, уважліва па-адзіраўшы за работай гэтых кіёскаў, пе-раканаліся, што пры ўмевай арганізацыі справы, гандаль кнігаў не будзе прабле-май, якой ён з'яўляецца цяпер, што па-купнікоў не трэба шукаць, яны самі за-явіцца пра свае патрэбы на поўны голас.

У сістэме спажывецкай кааператыву, якая абслугоўвае выключна сельскія раё-ны рэспублікі, ёсць нямада сапраўдных энтузіястаў кніжнага гандлю. І яноў тут трэба назваць адной з першых Радзко-ўскай кнігарню, якой гаджавае Пётр Мельгуў. У мінулым годзе, як адзначыў у дакладзе старшыня правлення Беларускага М. Абраменка, работнікі спажывец-кай кааператыву Радзкоўскага раёна адолелі так арганізаваць справу, што на-душу насельніцтва было рэалізавана лі-таратуры больш чым на 10 рублёў. Добра працуюць энтузіясты кніжнага гандлю і сёлета.

Поспех гэтага працавітага калектыву ў тым, што шырока ўжываюцца тут актыўныя формы кніжнага гандлю (працуюць кнігагошы, створаны кіёскі ў школах, праводзіцца камплектаванне бібліятэ-каў). Сем год прадуе кнігагонай добры знаўца кнігі Вера Міхайлаўна Гарбачова. Што-

калгасніка Мікалая Хоміча. За 1957 г. члены гэтай працавітай самі выпрацавалі 1398 працадзён і набылі ў спажывецкай кааператыву тавараў больш чым на 10 ты-сяч рублёў: тут жаночы і мужчынскія касцюмы, шаўковае плацце, жаночае змовае паліто, тры пары ботаў, жаночыя і муж-чынскія туфлі, швейная машына, шафа з лясотрам, турдыны на вокны і г. д.

А хіба гэта адзінакы прыклады? Іх ты-сячы. Аб гэтым з гонарам гаварылі дэле-гаты з'езду. Цікавы факт прывёў старшыня калгаса імя Леніна Навагрудскага раёна Г. Яшын. Гарадзечанскае сельцо, якое аб-слугоўвае гэты калгас, у мінулым годзе прадало на 200 тысяч рублёў гадзіннікаў розных сістэм больш, чым у 1956 г.

Прыведзеныя факты — яркае сведчанне невямерна хуткага росту дабрабыту калгас-най вёскі. У гэтых умовах па-новому па-віны працаваць сельскія кааператывы, больш надаваць увагі завдавальненню ку-льтурных запатрабаванняў працаўнікоў калгас-най вёскі.

У нас ёсць усе ўмовы, каб поўнаасцю за-давальніць попыт на кнігу. Аднак новая лі-таратура са значным спажывеннем тра-дзіла на сельскі прылавак, а многія патрэбныя кнігі на пытанні сельскай гаспадаркі, на навукова-атэістычныя тэмы зроку за-вожаны ў культурні. Аб гэтым гаварылі ў сваіх выступленнях настаўніцы Мадорскай школы Рагачоўскага раёна тав. Маўжыка і Антопальскай школы тав. Жалезнікава. Яны крытыкавалі спажывецкую каапе-ратыву, якая не забяспечвае вучняў па-дучнікамі, а настаўнікаў — метадычнай лі-таратурай.

Спажывецкая кааператыва Брэстскай воб-ласці ў мінулым годзе выканала план продажу кніг. Рэалізавана рознай літа-ратуры больш чым на пяць мільянаў рублёў. Сёлета гэты план павялічваецца амаль удвая. Між тым, які адначасу старшыня правлення Брэстскай абласпажывсаюза П. Драгайцаў, працяг кніг на вёсцы як след не разгорнуты.

Аб тым, што гандаль кнігаў знаходзі-ць у звышнормальным стане, гаварыў старшыня правлення Гомельскага абласпажывсаюза В. Яківенка. Ён звярнуў увагу на тое, што Беларускага гандаль тронна забяспечвае спажывецкую кааператыву новай літа-ратурай.

На з'ездзе ў спрэчках выступіла каля

25 прамоўцаў. Але менш за ўсё ішла га-ворка пра тое, як лепш арганізаваць про-даж кніг, іх прапанаваць. Ніхто з прамоў-цаў не ўскрыў прычыны, чаму і сёння спажывецкая кааператыва тронна гандлюе кнігаў. Ніхто з дэлегатаў не выступіў і не падыяжыў станаўчым вольтам арганіза-цыі кніжнага гандлю на вёсцы.

На з'ездзе ўважліва пытанне падрэ-тоўкі катраў — жукараў, пекараў, праду-цоў, але ці слова ніхто не сказаў, а як жа рыхтуюцца кадры прадуцоў кніг, дзе яны вучацца, хто іі дамагае ў іх высакорна-ны працы. У рэспубліцы працуюць, на-прыклад, такія патрэбныя навуцальныя ўстанавы, як школы-пяхарні, школы-мага-зіны. Чаму ж няма школы-кнігарні? Вы-нікі работ спажывецкай кааператыву за мінулы год і першы квартал 1958 г. све-дчаць, што ішчы многа трэба зрабіць, каб як след арганізаваць кніжны гандаль на вёсцы.

Саўзнае пытанне ўзніаў на з'ездзе стар-шыня правлення Мінскага абласпажывса-юза П. Шыбоко. Час пабулаваць у сталіцы рэспублікі Дом культуры для работніцкай спажывецкай кааператыву, каб яны маглі ў ім культурна адпачываць, павышаць свае велы.

Спажывецкая кааператыва — агульная ў рэспубліцы арганізацыя, якая абслугоўвае сельскага пакупніка. Таму да яе так мно-га прэтэнзій і патрабаванняў.

А. ДАНСКАЯ.

Студыя ў Гомелі

Пры Гомельскім Доме народнай твор-часці працуе студыя выяўленчага ма-стацтва. Яе наведвае 30 самадзейных ма-стацтва — работчы, служачы, студэнтаў.

У паміж кожнага студэнта налоба застанецца першы дзень заняткаў. Кіраў-нік студыі мастак Гаманюў расказаў пра італьянскага адраджэнца, сярэньняковай Галаанды, пра ішчы развіцця рускага і савецкага мастацтва.

Пасля першага вучэбнага малюнка, вы-кананага студэнтамі ў час заняткаў, па-следаваў больш сур'ёзныя заданні. Вялі-кую цікавасць прабудзіў навуцны да канкрэтных пытанняў кампазіцыі малюнка і тэхналогіі графічнага матэрыялу, да за-дач, звязаных з вырашэннем лінейнай і прасторавай перспектывы.

Заняткі вядуцца па праграме студыі і

Студыя ў Гомелі

гурткоў выяўленчага мастацтва, устаноўле-най Міністэрствам культуры СССР і раз-лічанай на тры гады. Вучоба кожнага сту-дэнта звязана з самастойнай работай над прастай кампазіцыяй, накідамі і эцюдамі.

Пасля вучэбнай работы абмаркоўваюцца хатнія творчыя заданні. Сярод гурткоўцаў вылучаюцца жывапісцы з дзольнасці майстар АТК Гомельскага электратэхні-чнага завода Архіпаў. Паспяхова авалодвае графічным майстэрствам студэнт інстыту-та інжынераў чыгуначнага транспарту Фейтін. Сур'ёзна ставіцца да творчай ву-чобы выкладчык летатэхнічнага тэхнікума Яшко, студэнт педінстытута Лосеў і іншыя студэнткі.

В. ВУКОЛАЎ,
метадыст абласнога Дома народнай творчасці.

Лаўрэаты Ленінскай прэміі (злева направа): Шастаківіч Д. Д., Чабукінін В. М., Анікушы М. К., Таўстаноў Г. А.

Жыццё патрабуе працаваць лепш!

ДОБРЫ ДРУГ

Яшчэ раз аб прафсаюзных бібліятэках

На гэта, з вліццям прайшоў беларускі год, рыхтуючыся да 40-годдзя свайго распаўсюду. Дастойна сустраць слаўную навіну — пачынаю абавязак і ўсім работнікам культуры. Трэба так арганізаваць справу, каб кожны Дом культуры, клуб, конная бібліятэка і хата-чытальня з'яўляліся сапраўднымі асяродкамі культуры, камсамольскіх, моладзевых, інтэлігентных — надзейных актыву культурна-асветных устаноў. З іх дапамогаю можна праводзіць цікавыя і карысныя для справы мерапрыемствы.

Многа адказных задач трэба вырашыць савета работнікам культуры Беларускай Рэспублікі: змагацца за тое, каб у кожным калгасным двары чыталі і чулі, узора падымаўца да дзяржавы самадзейнага мастацтва, стварыць сельскія кінастанцыяны, каб яшчэ лепш абслугоўваць гледача, добраахвотна вярнуць конны клуб, Дом культуры, бібліятэку і хату-чытальню.

Многі мы дружам матэрыялы, у якіх узнімаецца рад важных пытанняў культурна-масавых работ.

У кабінете дырэктара Быхаўскага раённага Дома культуры зазвоніў тэлефон. Дырэктар ануў трубку:

— Слухаю.

— Гаворыць кінамеханік Самойла са Сладзюкова. Увечары сеанс, а рухавік ніяк не заводзіцца, — галас у трубку гучаў усхвалявана.

— Дык што табе? Майстар патрэбны?

— Так, ніякай хутчай прыязджае. А то самі ведасце, сеанс будзе ў вочы глядзець.

Дырэктар апаў на п'ятак і пачаў мурмануць прыбудова да Дома культуры. Тут змяшчацца кінарамонтны пункт.

Прасторнае, чыстае, з двух пакоў памяшканне. У большым пакоі — майстарыя, у меншым кінафіліяма. Пад будынкам — склад для захоўвання рухавікаў і гарчука. У майстарыні ўсе акаратна расставлены і раскладзены на паліцах.

Майстар кінарамонтнага пункта Міхаіл Сцяпанавіч Камароў, сярэдняга росту, з мяккімі рысамі твару чалавек, стаў за вэрштатом і, шіка наліваючы пясенку з фільма «Начы патруль», корпаўся ў кінапраектары.

— Самохін званы? Калі б што дробнае здарылася, ён сам справіўся-б. Відзіць, справа суверэная.

Майстар наставіў праектар на паліцу, выцер пакуллем рукі.

— Пялёзек? — запытаў дырэктар.

— Пялёзек. На ўласнай гуме — майстар кінуў погляд на свае высокія боты, пабітыя прагмаванымі падшавіцамі. Маніяна аддзела культуры з раніцы пайшла ў МТС. Калі нічо не вернецца.

— На вуліцы завіруха, а ў полі яшчэ горш, — спачувальна прамоў дырэктар.

— Ші ўпершыню тупаць па снезе? — сказаў майстар, беручы ў рукі фанеры чамалачкай з хуткай дапамогаю набор патрэбных інструментаў і запасных частак.

Калі ён прайшоў у вёску, кінамеханік і матэрыст усе яшчэ заваяліся ад рухавіка. Майстар атэледа і абстукаў «харагата» і ўзяўся за інструменты.

Пачало змяркання і першыя гледзчы падыйшлі да кінамеханіка:

— Ші будзе сёння кіно?

Кінамеханік нічога не адказаў, а кінуў запэўвальны позірк на майстра. Той змяхнуў кроплі поту з лба і прамоў:

— А як жа! Абавязкова будзе.

Кінамеханік уздыхнуў з паўдэкай: калі майстар абяцае... І сапраўды, праз паўгадзіну рухавік весела загучаў і ў вокнах клубнага будынка загарадзіла электрычнае святло.

Майстар склаў у чамалачку інструменты, зашліфлі на ўсе гукавія ватуку.

— Куды спынацца? — сказаў кінамеханік. — Можна і ў вёску перамясціцца.

— Нік нехта, — адказаў майстар. — Мне яшчэ трэба да тэхнічнага пункта.

Раней тэхнічны пункт Міхаіл Сцяпанавіч праводзіў раз у месяц. Але прыйшоў узыскальніцкую апаратуру, і аказалася, што кінамеханік і ён як і сёння не знаёмы. Звычайна з усіх кіноў раёна, а то і самі ў майстарыню апаратуру прывозіць. Пачалося з Леаніда Ешчыка. У час сеансу сапсалваўся ў праектары прылада, якая намотвае плёнкі. Так-сяк кінамеханік дакруціў фільм. А назаўтра прыняў праектар у Быхаў.

— Здаецца і дробяць, а сам ніяк не разбіраецца, — вінавата гаварыў ён майстру.

За якіх сорак мінут Міхаіл

Сцяпанавіч даў да ладу кінарамонтны механізм. Тады майстру і прыйшла думка: часей праводзіць тэхнічны, паклі механік дасканала асвоіць вузакліячную апаратуру. Загадчы раённага аддзела культуры тав. Скадлоў гэтаму думку ўхваляў і падтрымаў. Вырашылі наладжваць тэхнічны кожны па нядзелю, бо ў гэты дзень кінамеханік і з'яжджаюцца ў раённы цэнтр для абмену фільмаў.

Прастой апаратуры па тэхнічных прычынах становіцца ўсё менш і менш. Тут і тэхнічуба да свай плён, і часопіс «Кінамеханік», які выспівае кожны кінафіліатар раёна, дапамагае.

— Але мы імкнемся, каб непадалаў зусім не было, — гаворыць Міхаіл Сцяпанавіч. — Можна гэтага дасягнуць Вялома, можна.

— Ён бярэ з адной скрынкі невялікую кніжку ў вокладцы шэстаціаго колеру і разгортвае яе.

— Кінаапаратура, як і кожны механізм, любіць добрымі, дасканалымі рукамі. Вось вірне, гэта тэхнічны папарт шыракаплёнай перасоўкі, якую механік Шт. Цяміцкі атрымаў яшчэ ў 1953 г. Некалькі гадоў ён перасоўваў, што на іх глядзецца бяліца, а на яго апаратуру нават фабрычны лок не пацягнуў. Толькі раз і прывозіў ён яе сюды. Ды і то не рамантаваў, а змяніў часткі, якія спрацавалі ад часу. Або ўзяў Генадзі Пузырава. Па тэхнічных правілах электрастанцыі праз 11 месяцаў патрэбны капітальны рамонт. А ў яго яна два гады цягне, і добра працуе.

Вылучыно вопыту работы Цяміцкі і Пузырава і будуць прысвечаны наступным заняткам тэхнічнага гуртка.

Шэць год Міхаіл Сцяпанавіч

навіч Камароў працаваў сельскім кінамеханікам. Ездзіў з гужавой, а потым з аўтакінаперасоўкай. Набыў вопыт і практыку. Як лепша кінамеханік, яго накіравалі на курсы майстроў, і пасля іх заканчэння ён прыйшоў кінарамонтны пункт. Ніколі нікому майстар ні ў чым не адмовіў. Па першаму выкліку ў любы час і ў любое надвор'е выязджае ён, каб аказаць патрэбную дапамогу кінамеханіку і матэрысту. Прывозіць апаратуру ў майстарыню, ён ніколі не затрымае ў сябе, хоць працаваць прыйдзеца і дзень і ноч. Сваім добрым другам заўваж майстра сельскія кінафіліатары.

Міхаіл Сцяпанавіч склаў поўны набор патрэбных інструментаў і прылада, чаго не было ў вёсцы, прылада — зрабіў сваімі рукамі.

— А вось дзгалі для апаратуры сам ніяк не зробіць, — з горчым гаворыць майстар. — Паглядзіце вось на гэтую зусім маленькую штучку... Муленка, а калі ў запасе яе няма, можна сарвацца сеанс. На базе гэтай дэталкі не знойдзеш, даводзіцца купіць з прыватных рук, плаціць па п'яць рублёў, а па прэскіру варту ўсё яе кошт 20 калеек. Цяпер абслугоўваецца вёска ў асноўным вузакліячнымі апаратамі, запасных жа частак да іх няма: нішасціраюк, ні грайферных механізмаў. Выйдзе са строю такая дэталка і стаў праектару на паліцу. Або ўзяць такую рэч, як асвятляльная лампа на 127 вольт. Няўжо нехта забяспечыць імі сельскую кінастанцыю?

Нашу размову пераняў дырэктар Дома культуры, які зайшоў у майстарыню.

— Званіў! Адкуль? — запытаў Міхаіл Сцяпанавіч.

— З саўгаса «Вараніно». Штосі з узаціццелам зрабілася.

— Ну, там да пабачэння! — майстар працягнуў шэрую і шурпавую ад пастаяннага дратвання да металу руку.

І мы развіталіся з акуратнай, утульнай, прапалай гаркавата-салодкім вольрам клею, якім склеяваюць істужку, майстарыня і з гаспадаром — добрым другам сельскіх кінамеханікаў.

Я. ТАРАСАЎ, Быхаўскі раён.

Рыхтаваць кваліфікаваныя кадры

Асноўнымі навучальнымі ўстановамі, якія рыхтуюць кадры культветработнікаў, з'яўляюцца ў нас, у Беларусі, культветвучылішчы (Магілёўскае і Гродзенскае). Аб рабоце гэтых вучылішч і якасці работы выпускнікоў гаварылася вельмі многа, выказваліся і крытычныя зауважы.

Мне хочацца пазнавацца аб неадпаведнасці вучэбнай праграмы запатрабаваным да гэтых работнікаў на месцах. Згодна вучэбнай праграмы, выпускнікі культветвучылішча атрымліваюць спецыяльнасць: арганізатар-метадист клубнай работы. Што і кажаць, профіль вельмі шырокі, абавязкі такога спецыяліста вельмі складаныя і шматгранныя. Ён павінен умець арганізаваць вечар адначынку, томатчыны вечар, падрыхтаваць і правесці гутарку, аформіць пры дапамозе нагляднай агітацыі клуб або чыроныя куток, выпусціць на сценную газету, бацькі лістак, падрыхтаваць канцэрт мастацкай самадзейнасці, канцэрт агітбрыгады, самому кіраваць харавым або драматычным (а часам і абодвумі) гурткам мастацкай самадзейнасці і г. д. і г. п. Ші можа навучыцца за два гады вучыцца вывучыць усё гэтыя пытанні і набыць некаторыя практычныя вопыты? Гэта здаецца спярэчнасцю. Міністэрства асветы кіравалася ж, відаць, нейкімі практычнымі меркаваннямі, устанавіўшы для падрыхтоўкі выкладчыкаў і спецыялістаў (больш канкрэтны і вузкі профіль) тэрмін навучання — чатыры гады. А ўсім вядома, што для таго, каб стаць кіраўніком хору (кваліфікаваны) недастаткова ўмець падрыхтаваць тую ці іншую пясню. Асноўная работа дырэктара складаецца з пярэдняй работы над партытурай, з работы над гурткам, над ілюстрацыяй і г. д.

Ражэйбэр, кіраўнік тэатральнага калектыву, гэта не толькі арганізатар работы ў калектыве, — ён перш за ўсё павінен быць інтэрпрэтарам, тлумачальнікам п'есы, а таксама выхавальнікам удзельнікаў гэтага калектыву. Ші можа навучыцца за тры гады кароткі тэрмін увабці ў сутнасць гэтай справы, разабрацца ва ўсіх тонкасцях, дэталі складанай, адказнай і цяжкай творчай работы? Вядома, не. Многія з гэтых пытанняў не прадугледжаны вучэбнай праграмай, іншыя ж ляжаць ў парадку кароткага азнамлення. А ведаць — гэта яшчэ не значыць умець. Праўда, навучэнцы два разы праходзяць вытворную практыку. Але за месяц-паўтара практыкі можна толькі пазнаёміцца з умовамі і арганізаваць мерапрыемствы, прайсці гледзкія заданні, а не навучыцца практычна працаваць з творчым калектывам.

Усё сказанае ў аднолькавай ступені адносіцца і да іншых галін дзейнасці, да якой рыхтуе вучылішча. А ў выпускнікі на рабоце не пытаюцца, што і як ён праходзіў па праграме, ад яго патрабуюць: атрымаў дыплом — працуй, не можаш — не бярэся. І вось якая тут выдзяляецца яшчэ адна істотны недахоп у кіраўніцтве сельскіх клубных устаноў. Людзі, якія аджыццяваць гэтыя кіраўніцтва, не заўбядуць чужыя іх асаблівасці, а з'яўляюцца вельмі маладымі работнікамі, дачу працаваць, умовы цяжкія, дапамогі ніякай не атрымаў — расчараваўся і паехаў.

Вывад направацца сам сабою: вучылішча не можа пры ўсім сваім жаданні за такі тэрмін падрыхтаваць работнікаў, якія цалкам адпавядалі б усім патрабаванням, што ставіцца да звання метадиста-арганізатара (я маю на ўвазе асноўную масу навучэнцаў, выключваючы найбольш таленавітых і здольных). Тэрмін навучання ў ім трэба было б зрабіць чатырохгадовым.

Апроч таго, у сваім вызначэнні спецыяльнасці ёсць нейкая неадпаведнасць. Калі можа пагадзіцца з тым, што выпускнікі культветвучылішча павінен быць арганізатарам клубнай работы, дык нехта патрабуе ад яго, каб ён быў яшчэ і метадистам.

Другім пытаннем, якое патрабуе неадкладнага вырашэння, з'яўляецца адбор навучэнцаў пры прыёме на першы курс. Усім вядома, што самую вялікую патрабу ў кіраўніках гурткаў мастацкай самадзейнасці адчуваюць сельскія клубныя ўстановы. Значыць, вучылішчы павінен будаваць сваю работу так, каб выпускнікі ў абавязковым парадку мог кваліфікавана кіраваць хаця б адным з гурткаў мастацкай самадзейнасці, а гэта, у сваю чаргу, значыць, што вучань, які паступае ў вучылішча, павінен апроч ведаў мець поўныя здольнасці ў галіне мастацтва. Але калі дзвер у нашых вучылішчах працягваюцца музычнымі дзедамі тых, хто паступае, дык ніхто не правярае, ці ёсць у іх здольнасці да ражысёрскай работы ці да кіраўніцтва танцавальным калектывам. Пры прыёме таксама мала аддзела ўвагі ўважваюць на таленты і здольнасці вучняў, якія маюць практычны вопыт работы і рэкамендаваны аддзелам культуры і райкамі камсамола. Дарэчы, у гэтым пытанні раёныя арганізацыі не прадуляюць патрэбнай актывнасці.

Вось кола пытанняў, ад правільнага вырашэння якіх у многім залежыць паліпшэнне работы культветустаноў.

А. ЛАВОВІЧ, выкладчык Гродзенскага культветвучылішча.

З ДАПАМОГАЙ АКТЫВУ

Па вуліцы, што вядзе да Шылавіцкага Дома культуры, ідуць калгаснікі. Сёння тут арганізаваны вечар моладзі. Праграма вечара некалькі незвычайная. Яна дапоўнена новай формай клубнай работы — вусным часопісам. Ждае трапіць на гэты вечар значна больш людзей, чым звычайна.

На вечары гаварылі многія, кожнаму знаёмым, што казалі. Старшыня калгаса «1-е Мая» М. Кароўкін раскажаў, як калгаснікі рыхтуюцца да вясняной з'яўкі.

Сакратар калгаснай камсамоўскай арганізацыі Г. Палова ў сваім выступленні назвала імямі лепшых маладых хлебаробаў, якія вызначыліся ў калгаснай працы.

Упершыню ў Доме ў гэты вечар быў праведзены вусны часопіс. У жывой і цікавай форме раскажыўся ў ім, як ідзе падрыхтоўка да вясняной з'яўкі ў калгасе «1-е Мая», размаўлялася найноўшая сельскагаспадарчая і мастацкая літаратура, а якая паступіла ў бібліятэку Дома культуры.

У заключэнне вечара ўдзельнікамі мастацкай самадзейнасці Дома быў надзены канцэрт.

У Доме культуры лектары сельскай працы Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў і агітатары рэгулярна чыра-тры разы ў месяц чытаюць лекцыі і даклады, праводзяць гутаркі на палітычныя, сельскагаспадарчыя, навукова-навуковыя, літаратурныя і іншыя тэмы.

Міналогоддзі быў на лекцыях і гутарках настаўнікаў сярэдняй школы Г. Паўлавай, Г. Маршалавай, С. Фрыдман, старшыня існагоса калгаса М. Кароўкіна, агранома Г. Паловай, старшыня сельскага Савета Г. Каложніка.

У самадзейных гуртках Дома культуры, якімі кіруе сельская інтэлігенцыя, — харавым, танцавальным, драматычным, мастацкага слова — удзельнічаюць многія калгаснікі, камсамоўцы, настаўнікі.

Для культурнага абслугоўвання асобных населеных пунктаў калгаса створана агітацыйна-мастацкая брыгада. У яе складзе 11 чалавек. З пачатку гэтага года агітбрыгада пайшла з канцэртамі ў трых брыгадах калгаса і на жылблагаточнай ферме.

Перад пачаткам канцэрта, як правіла, арганом калгаса Г. Палова, настаўніца Г. Маршалава выступаюць з дакладамі і гутаркамі на надзёжныя тэмы.

Вялікім поспехам карыстаецца вакальна-хоравы ансамбль калгаснай хору ў складзе настаўнікаў

І. Седлар, І. Барсуковай, калгасніц І. Міхалюк, Т. Шаўко і агранома Г. Паловай. Галасныя дэпартаменты выкананне сольных пясень і частушак на калгаснай тэмы вучнямі дзевятага класа М. Станіслаўчыка і І. Седлар. У праграме агітбрыгады таксама інтэрмедзі, інсцэніроўкі, мастацкае чытанне, танцы і інш.

Без шырокага актыву, без удзелу сельскай інтэлігенцыі, камсамоўцы, перадаўчых сельскай гаспадаркі не магчыма паспяховаму разгарнуццю культурна-асветную работу на вёсцы. Гэта пераказана падтрымаць вопыт работы Шылавіцкага Дома культуры.

Важнейшыя пытанні масава-палітычнай і культурна-асветнай работы сярэд населеных пунктаў, якія праводзіцца Дома культуры, абмяркоўваюцца на пасяджэннях яго савета. Так, напрыклад, у лютым абмяркоўвалася пытанне аб рабоце гурткаў мастацкай самадзейнасці Дома культуры. На гэтым жа пасяджэнні быў з'яўлены і рэкамендаваны Дому культуры новы рэпертуар канцэртаў мастацкай самадзейнасці на час вясняных палаяных работ.

Кожны член савета мае асобнае даражэнне. Напрыклад, дырэктар сярэдняй школы Ф. Данікоўскі кіруе работай сельскай лектарскай групы; настаўніца С. Фрыдман узначальвае масава-палітычную работу і работу навістанцаў дзюку; арганізацыя аграагінтэлічнай і аэаагінтэлічнай прапаганды даражана агранома Г. Паловай; мастацкай самадзейнасцю Дома культуры кіруе настаўніца І. Седлар; работа сапарод моладзі ўскладзена на бібліятэкара-мастакі М. Баўжыма.

Апроч членаў савета, дзейніч ўдзел у рабоце Дома культуры прымае каля 60 чалавек актыву. Сельская інтэлігенцыя складае яго асноўнае ядро. Актывым ўдзел у рабоце Дома культуры прымаюць таксама многія калгаснікі. Напрыклад, у гуртках мастацкай самадзейнасці актывна працуюць В. Юшко, В. Седлар, І. Міхалюк, Ч. Юрчук, Т. Шаўко, К. Гусар і інш.

Савет клуба вялікую увагу надае палітычнаму фарміраванню свайго актыву. З гэтай мэтай рэгулярна праводзіцца парадкі, семінары, на якіх абмяноўваюцца вопытам работы лепшых лектараў, абмяркоўваюцца стан работы Дома культуры, рэкамендуецца рэпертуар мастацкай самадзейнасці, таматыка гутарак, лекцыяў.

Поспех работы Шылавіцкага Дома культуры ў яго дружнай, багатадольнай актывнасці.

А. КУКАРЭКА, Ваўкавыскі раён.

Аперэта на сцэне заводскага клуба

Аркестр выконвае ўвершуру. Баявы матывы грамадзянскай вайны змяняюцца мяккімі лірычнымі мелодыямі. Адрываецца заслона. Перад гледацкай украінае вёска. Малады хлапец Андрэйка спявае пясню пра каханне стройнай і прамой дзівочыне Ярышчы...

Аперэта на сцэне заводскага клуба

І вось пастаноўка ажыццёўлена. Аперэта некалькі разоў паказана ў заводскім клубе. Яна з поспехам прайшла на сцэнах гарадскога тэатра і Магілёўскага чыгуначнага клуба.

Пастаноўшчык аперэты — артыст абласнога драматычнага тэатра С. Каленскі, які кіруе заводскім драмгурткам.

На здымку: сцэна з аперэты. Фота Е. Татарова.

Сельскія стацыянары

Загадчыца Гомельскага раённага аддзела культуры Якава Ароновіча Руманоўскага ў кабінете хутчэй за ўсё можае застаць толькі з рэцэнзіяй — так гадзіць да адзінаццатага дня. У астатні ж час ён будзе аднаго і ў адным, то ў другім населеным пункце раёна.

— Спраўды! Дзе тут у кабінете заседаўша! Самы жадзе з насаджанага крова выштуркуе, — жартуе ён.

Вось і ў гэты дзень Якаў Ароновіч прыйшоў на работу раней звычайна: трэба было абавязкова з'ездзіць у вёску Палавоціна — паглядзець, як там працуе кінастанцыянар.

У аддзеле ўжо быў наменскі Руманоўскага — Мікола Сімановіч. Загадчыца паглядае на свайго наменска і задаволена ўсім: добра культветработнік з яго ўмяняў. Смела можна накідаць замест сябе ў час адлучкі. А пачынаў жа ён працу з матэрыяла. Расцвіў людзі. Вось і Сімановіч прыймаў кандыдатаў у члены партыі, і гэта асабліва радуе.

— Я паеду да Петра Галамасава, — гаворыць Руманоўскі наменскі. — Хочацца яшчэ раз упэўніцца, як працуюць нашы стацыянарыныя кінастанцыяны...

І вось матацыкл ужо імчыць па роўнай істужцы шашы з Навабеліцы на Гомель.

Чохлае, пастрыявае матацыкл, і ў тастую ходу мітусіцца-плывуць думкі, Руманоўскі прыпамінае, што п'яць гадоў назад стацыянарыныя кіно было ўсёго два — у Ярышчы і ў тых жа Палавоціна. А потым паступова пачалі працаваць іншыя. Імяна не адразу, а паступова. Ды як адразу іх арганізаваць, калі трэба абавязкова быць навучэнцы кінамеханікаў, пачуваць аб стварэнні калепных стацыянараў. Некаторыя скептыкі ў вобласці, трэба праду кажаць, спачатку пацесілі п'яшчэчма: для чаго, маўляў, выдзяляць тое калядванне. Дык жа, дзівакі, таго не ведалі, што інакш і сельскія стацыянары сабе не апрадае. А тут усё выгада: фільмакнію дастаўляць вельмі лёгка. Скажам, пра-

дманстравалі партыі «Народжаным бурай» у клубах па калыцу Лапціна — Міліча — Краснае — Урыцкае, кінамеханік пакладзе бланкі і фільмакнію на багажнік вясельнае і — будзь здароў! — праз гадзіну перадаць іх для пахапу па новаму калыцу ў Бабовічы — Чкалава — Новай Давыднічы або перавізе на гэты бок Сожа — у Галавінцы — Клімаўку — Забраўку.

Вось таму першымі будаваліся і абудаваліся клубы ў населеных пунктах, якія потым увайшлі ў тое ці іншае калыцу. Так, першымі абудавалі клубы ў Яліцкіне, Клімаўцы, Бабовічы.

Вядома, без райкома партыі і райвыканкома сам Якаў Ароновіч, якім бы ён ні быў добрым арганізатарам, нічога не зрабіў бы. Старшыня райвыканкома Васіль Авер'яніч Кастрама і сакратар райкома партыі Віктар Паўлавіч Палавінны шмат увагі надаюць пытанням культуры, ва ўсім дапамагаюць аддзелу культуры.

У раёне 18 сельскіх стацыянараў, усюды ў клубных памяшканнях будаваныя кінакамеры. Для будаўніцтва выкарыстоўвалі цеглу, плітка- і вібрацыйны. Наглянныя кінакамеры ў вёсках Залічце, Урыцкім і Галавінцах не раз абавязаліся прыезджы «аксэкуранты» — работнікі аддзела культуры іншых раёнаў вобласці.

Канешне, моладзь многае зрабіла. Вось узяць вёску Міліча. Юнакі і дзівачы там дзужылі. Захачелі зрабіць сабе спартыўны гарадок — зрабілі.

— Будзе ў нас і кінакамера не горшая, чым у людзей, — некаж сустрынуў Руманоўскага, пайшоў загадчы клубу Аляксандр Багандаў.

У адзін з выхадных дзён моладзь зрабіла дашчату абратную, атынкавала — і кінакамера сапраўды атрымаўся не горшая, чым у суседніх клубах.

Штогод тры-чатыры кінастанцыянары ўвадзіліся ў дзеянне. Аддзел культуры сур'ёзна клапаціцца пра кадры. Звычайна матэрыяла прымацоўвалі да добрага ме-

Сустрэчы ў Таджыкістане

(ДА 80-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ САДРЫДЗІНА АЙНІ)

Садрыдзіна Аіні ўпершыню ў 9бачы некалькі год назад у Сталінабадзе, на адным з пісьменных сходзі. У прэзідыум увайшоў невясёлы чалавек, сівобароды, у бадзёнай і карнай, зашпільнай на ўсе гузікі, куртцы. Ён сеў побач з Садрыдзінай Улуг-Задзі, і той, нахіліўшыся да яе, пачаў шэста хутка гаварыць, відзець, перакладваючы выступленне чарговага прамовы. С. Аіні ведала многа ўсходніх моў, але славава таго рускай, хоць яе сабралі і дзеці дапамагалі яму сачыць за рускай літаратурай.

Ужо ў той час С. Аіні ўсе ведала, як знаваляцца нацыянальнай мастацкай прамы, знаўчы геранічна мінутага свайго народа. Усёй сваёй творчай дзейнасцю ён звязаны з савецкай эпохай. Толькі ў наш час здолеў па-сапраўднаму развіцца і ўзмацніць яго талент, народы ў самым шырокім значэнні гэтага слова.

У дарэаліграфічным гадзі С. Аіні быў шчырым прыхільнікам цесных братніх сувязей з Расіяй, адным з неперымытных ворагаў змяр Бухары. Калі, дэдаўшыся пра Кастрычніцкую рэвалюцыю ў Расіі, змяркіў чыноўнікі арганізавалі кривавую расправу з усімі незалежнымі і людзьмі, С. Аіні быў шчэпен адным з першых.

Роскіт творчасці С. Аіні пачаўся пасля таго дня, як Бухара стала савецкай.

Аўтар рады гістарычных нарысаў і ўжываў літаратурных анталогій, С. Аіні ўжо ў першы пасярэднявечны гадзі стварэа апавесць «Озліна» (прыгоды перша-беларускага), якая адкрывае сабой першую старонку мастацкай прозы савецкага Таджыкістана.

С. Аіні з вялікім майстэрствам паказаў трагедыю простага чалавека ў дарэваліграфічным грамадстве, дзе ўсё было звязана на прыгнёце, ён даўшы адвясці чытача да думкі, што адзіны шлях да свабоды—шлях барацьбы.

Людзі, якія сядзелі ў зале побач са мной, у большасці былі вучнямі С. Аіні. Людзі з іх мог расказаць пра пісьменніка дзесяткі гісторый, які заўсёды ў такіх выпадках, што хвалююцца, то смешных, трэба сказаць, што творчасці С. Аіні давала для гэтага глебу—у значнай ступені яна была аўтабіяграфічнай. У апавесці «Бухарскія катэ» С. Аіні расказаў пра сакавіцкія падзеі 1918 г., калі паліцыя змяр арганізавала ўсё «ворагаў шарыята». Да іх-ліку былі аднесены тыя, хто «нісціць катэ», тыя, у каго «барода падбрыта», тыя, хто «назвае свайго сына ў непамятаў школе» або «ластаў яго вучыцца ў Расію».

Калі тым С. Аіні вельмі шырока, Але прэсты працоўны чалавек—яго галоўны герой.

У рамане «Дахунда» і «Рабы» ў апавяданні і нарысах пісьменнік не раз звяртаўся да вобраза таджыцкага бедняка—збытага і беспрацнага чалавека, зламанага бяспраціўнай машынай прыгнёту. Есць нешта агучнае, што збліжае апавесць «Озліна» і роман «Дахунда»—гэта абліччя і герой, любімыя адносныя да іх з боку аўтара. Але герой раману «Да-

хунда» Іодгар—ужо іншы чалавек, перад якім раскрываюцца перспектывы новага свету. У кнізе паказана сацыяльная сутнасць лесу простага чалавека, заканамернасць яго прыходу да барацьбы. У гэтым рамане пісьменнік у значнай ступені пераадолеў недахопы сваёй першай апавесці—яе перагруку другароднымі дэталімі і квісітнімі зваротамі мовы.

У пераважнай гадзі пісьменнік выпусціў апавесць «Смерць літара», якая апавядае аб пражэлівым скняры, здольным, па запущэнню яго жонак, «ашукаць самога бога». У мастацкіх адносках гэтая апавесць была беспрыспрыным крокам наперад.

У час перапынку С. Улуг-Задзі пазнаў С. Аіні з гэтымі—рускімі пісьменнікамі, якія былі на сходзе. Завязалася гутарка аб таджыкім эпосе «Туртуд», якім я гадзі займаўся, затым аб фольклоры нагуа і, нарэшце, пра апавесць «Смерць літара». С. Улуг-Задзі, які добра ведаў рускую мову, дапамагаў нам у гутарцы лепш зразумець адзін аднаго.

С. Аіні быў задаволены гутаркай. Ён усміхаўся, увесч час слухаў, ківаў галавой і раптам сказаў пра свайго героя: — Коры-Ішамба быў жыць чалавек... Хоць, вядома, і казка адтрымвала сваю ролю.

Тут жа ён падпісаў і падарваў нам сваю кнігу «Шімур-Малік»—адзін з сваіх апошніх гістарычных нарысаў (у гадзі Айчынай вайны ён напісаў яшчэ другую работу «Паўстанне Мукань»). Стварэнню іх папярэднічала работа пісьменніка над кнігай аб Савазі і чыткам публіцыстычных артыкулаў і вершаў.

Гістарычны нарыс «Паўстанне Мукань» паказвае таджыкі народ у барацьбе супраць ішамбавых законнікаў.

У 1952 г. па камандзіроўцы Саюза пісьменнікаў СССР разам з т. П. Лукінічкім, М. Мірахлаевым я зноў прыехаў у Сталінабад на канферэнцыю таджыкіх пісьменнікаў.

Незадоўга да гэтага я пазнаёміўся з кнігай С. Аіні «Бухара».

Гэта твор, у якім дазана вялікае мастацкае абдульванне жыцця пісьменніка і жыцця народа. Без загрозлівага плавадзіне дэста і квісітнімі зваротамі, вельмі проста расказаў пісьменнік пра побыт таджыкіх кішлякоў і сталіні «высакроднай Бухары». Вечная пароза галаду—ад небраднага і неймаверных лабаруў амірскіх чыноўнікаў, мулаў і мясцоўных баяў, адчуванне поўнага беспраўя ішло за кожным таджыкім дэжкінам-бедняком з першых яго крокаў да самай смерці. Глыбокае ўражанне пакідаюць старонкі, якія расказваюць, як прыхільнікі «Уладара Бухары» наўмысна заігнавалі будучыню жыцця-неабходнага дажжанам канала, каб вышчынуць яшчэ больш прынашэнняў.

С. Аіні паказаў разнастайныя сацыяльныя групы перадраўноўнай эпохі. Пачынаючы ад прадворных, якія разбагачалі шляхам грабжы, судзуды і мулаў, падкупленых злучэнцамі, да ясконных баяў, якія бяспраціўна эксплуатавалі беднякоў,—усе «вяркі» староў Бухары ўваўлялі сабой адну дзікую шаўку злучэнцаў.

У кнізе «Бухара» ўдзелена месца і пазвадзі адважных людзей, якія марылі аб свабодным жыцці, тайна вылучалі рускую мову, спрабавалі разабрацца ў прычынах народнага гора. Ярка акрэслены ў кнізе вобраз Ахмада Доніша—таджыцкага вучонага і паста-асетніка, прыхільніка рускай культуры. Рэальныя вобразы бацькі героя—таленавітага чалавека з народа, яго малады саброр, які пераў у будучыню.

На нарадзе ішла спрэчка па многіх пытаннях.

Пасля мя доўга размаўляў з С. Аіні. Справа ў тым, што ён пісаў у адным з артыкулаў: «Да рэвалюцыі я не ведаў Горкага. Да 1930 года не быў знаёмы з яго творами, таму што не было перакладаў. Я прычытаў яго першыя творы «Дзікіства» і «У людзях», і яны зрабілі на мяне незабытае ўражанне... У апавесках, апавяданнях, романах Горкага я знаўшоў новыя тэмы, навучыўся даваць характарыстыку асобам».

Але ў пачатку трынаццатых галаў творы Горкага ні на таджыкім мове, ні на ўзбекскай не выхадзілі. Я запытаў пісьменніка, адкуль жа ён так добра ведаў прозу рускага пісьменніка (напомню, што рускую мову С. Аіні ведаў слаба). Можна яго спецыяльна перакладаў Горкага дзеці або саброры?

Усе аказалася прасцей. С. Аіні чытаў М. Горкага ў перакладзе на татарскую мову і, адвясці, на азербайджанскую.

Загаварылі пра Ленінград. П. Лукінічкі і я сталі расказваць аб прыгэжытні нашых горада. Перад гэтым я ўспомніў, што быў у Бухары, жмў у гэтыя дні, якая знаходзілася ў паміжкінамі, таго самага мэрэдра, дзе калісьці вучыўся С. Аіні.

— Але яма, прыгэжыўшы мінці, —сказаў я,— чым мяжыць у Ленінградзе?

С. Аіні сказаў, што калі пазеда ў Ленінград, дым жо ва ўсакім выпадку не глядзец гэтуку мінці—яго больш ішакі-Інстытут ускаладнаства, і Эрмітаж, і любас ішакі. Ён распавяў пра некаторых ленінградскіх вучоных, пра пісьменнікаў, пра кіно—звясці, ён збіраўся пісаць кінасцэнарыі.

Мы разгаварыліся.

Потым я давясціў пра смерць пісьменніка і ўспомніў радкі з яго «Шімур-Маліка». Народ звяртаецца да свайго правара са словамі:

Ліць прыжжы: нам жыцці честь мілье, боўтася смерці — не удел мужей!

Часць пісьменніка, часць савецкага грамадзяніна была вышэй за ўсё для Садрыдзіна Аіні.

Д. М. МАЛДАЎСКІ.
г. Ленінград.

Кампазітары прыехалі ў калгас...

У вёсцы Прысынак былі развешаны аб'явы аб тым, што ў вядзею 20 красавіка ў тры гадзіны дня адбудзецца сустрэча беларускіх кампазітараў з працаўнікамі сельскай гаспадаркі. Некаторыя таварышы ў раённым цэнтры сумняваліся: — Ці збярэцца калгаснікі ўдзень? А загадчык Прысынацкага клуба—заслужаны дзеяч культуры БССР Павел Іванавіч Шыдлоўскі настойваў, каб сустрэчу правесці менавіта ў гэты час. Яго разлік быў правільным: і пажылыя калгаснікі прыдуць, і школьнікі бацькі пусядзі.

Народны артыст СССР Я. Цікоцкі, заслужаны дзеяч мастацтва Р. Пукет, кампазітар Г. Вагнер, артысты М. Пігулеўскі, К. Кеісека і В. Фамічэнка прыбылі ў Прысынак задоўга да пачатку сустрэчы. Калі клуб запоўніў працаўнікі вёскі, Я. Цікоцкі дэрга зварнуўся да прыхільных: — Дарагі саброр! Мы прыехалі на Удзеньшчыну з вялікай радасцю і адразу адчулі, што нам часей трэба сустракацца з вамі. Нас радуюць вашы з яснай усмейкай творы, радуе новае тэхніка—трактары і намайны, якія набыў ваш калгас. Мы да вас спыніліся расказаць аб беларускай савецкай песні, аб нашай творчасці...

Я. Цікоцкі садзіцца за піяніна і выконвае «Марш партызан» са сваёй оперы «Дзюжына з Палесся».

— Вос і наша новае піяніна сёння першы раз па-сапраўднаму зайграла,—завясці пажылы калгаснік, які сідзеў у першым радзе.

Р. Пукет і Г. Вагнер расказалі пра творчыя планы беларускіх кампазітараў да 40-годдзя БССР. Г. Вагнер выказаў некаторыя са сваіх твораў. А калі М. Пігулеўскі праспяваў «Зубронка» і «Мадч-геранію» П. Падкавыра—слухачы доўга не адпусцілі яго са сцэны.

Многіх усхвалявала цудоўная арыя Марфачы з оперы Я. Цікоцкага «Дзюжына з Палесся», якую выканала пад акампанемент аўтара К. Кеісека.

Ісёню Р. Пукета «А я жыта жада» і песні Ю. Семанкі праспяваў дует у складзе К. Кеісека і В. Фамічэнка. Дзве гадзіны прадгавалася гэтая хваляючая сустрэча. А імя калгаснікаў гасцей падакаваў П. Шыдлоўскі.

Я. Цікоцкі запоўніў прысутным, што гэта сустрэча—пачатак пазвадзі кампазітараў у раёны, вёскі, калгасы, і хутка прысынацкі ішоў пабачаць у сабе музыкантаў.

Я. Цікоцкі, Ю. Семанка і Г. Вагнер стурэліся са слухачамі ў раённым Доме культуры, а таксама з піянерамі і школьнікамі ўдзі.

Л. САНДЛЕР.
Удзеньскі раён.

ДЗЕННІК МАСТАЦТВА

Выступленне балгарскай піяністкі

ваднымі мелодыямі, гэтай сюіта — пудоўнае апавяданне аб прыродзе, працаўніцым і жыццерадасным народзе Савецкай Малдавіі.

Ліць частак сюіты («Уступ», «Быстры танец», «Павольны танец», «Дойна» і «Фінал») прагучалі выдатна.

Не прайшло і дзесяці дзён з часу завячэння Міжнароднага конкурсу скрыпачоў і піяністаў імя Чайкоўскага, а да нас у гэці ўжо завітала адна з таленавітых удзельніцаў яго — малая піяністка Народнай Балгары Мілена Молава.

Рана пачаўшы навуцна ігра на фартэпіяно (з п'яти год), дзюжынка ўжо ў семігаловым узросце выступала з самастойнымі канцэртамі. Некалькі разоў яна ўдзельнічала на Усебалгарскіх дзіцячых і юнацкіх конкурсах піяністаў і скрыпачоў і кожны раз заваявала прызваныя месцы. Два гадзі назад яна ўдзельнічала ў сёмым Міжнародным конкурсе імя Віюці і атрымала ганаровы дыплом. На мастацкіх конкурсах VI Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве ў 1957 г. Мілена Молавай прысуджаны залаты медаль.

Расцвітае талент маладой піяністкі. Вось яна выйшла на астраду — юная, агранява, прывабная, упэўненая села за інструмент — і а-пад ле маленькіх пальцаў паляліся чароўныя гукі першага фартэпіяна канцэрта Чайкоўскага. Гэты канцэрт Молава іграла на трохім туры конкурсу. Здава глыбокай увагай слухача канцэрт вялікага рускага кампазітара і жыма адгукалася на амену востраў і карпіў ў яго музыцы. Малая піяністка падавала слухачоў багатай тэхнікай, сілай удару, глыбокай эмацыянальнасцю, а галоўнае — мяккім лірызмам і цёплым выкананнем.

Мілена Молава іграла на «біс» некалькі твораў, якія яна выконвала ў Маскве на першым і другім турах Міжнароднага конкурсу: адзін з эпосаў і другую баладу Шапена, эпос Ліста (з «Вялікіх вядоў па Паганіні»), складаны твор рэпертуару піяністаў.

Слухачы гораца сустрапі выступленне таленавітай балгарскай піяністкі.

Е. ЯКАЎЛЕВА.
На адмыку: іграе на рэялі М. Молава.

Апошні сімфанічны канцэрт, які адбудзецца ў кансерваторыі, прыцягне многа слухачоў. Вялікай падаўга для мінчан было выступленне ў канцэрте лаўрата Міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага — балгарскай піяністкі Мілены Молавай.

У першым аддзяленні аркестра філармоніі выканаў сімфонію № 6 («Пастаральна») Бетховена. У гэтым выдатным праграмным творе кампазітар перадае разнастайныя пачуцці, карціны прыроды і сядзкіскага побыту. Гэта цудоўны, высокапаэтычны гім прыродзе. І менавіта як светлы гім была ўспрынята слухачамі сімфонія ў выкананні аркестра. Адчуваўся, што дырыжор В. Дуброўскі многа і любіва прапрацаваў з музыкантамі. Яны захвалілі слухачоў святлом і радасцю музыкі, дакладнай перадачай пачуццяў, якія выкліканы сузіраннем прыроды.

Вельмі добра прагучала «Малдаўская сюіта» савецкага кампазітара Н. Пяіко. Насычаная народнымі песеннымі і танца-

Новы спектакль

Магілёўскі абласны драматычны тэатр ажыццявіў пастановку камедыі-вадзілы «Супільныя неспрымнасці» В. Бахнова і Я. Касцюкоўскага. Рэжысёр спектакля А. Раеўскі, мастацкае афармленне В. Акулава. У спектаклі прымаюць удзел артысты С. Бульчак, С. Каленскі, В. Суднічак, Е. Кашына, Ю. Сявілабаў, Н. Акулашчына, А. Галадзёў і інш.

Спектакль добра прымаецца гледачамі.

Школьны краязнаўчы музей

У Палужскай сямігаловай школе Карэліцкага раёна адкрыўся гістарычна-краязнаўчы музей.

Тут абсталяваны аддзельны: насельніцтва і быту, гістарычнага мінутага беларускага народа, выдатных людзей раёна, нематэматыкі і археалогіі. Загадвае музеем настаўніца Карэліцкага Гавінавіча.

п. ШЫБУТ.

Цікавы вечар

У гарадскім кінатэатры Барыслава адбылася сустрэча рабочай моладзі з беларускімі пісьменнікамі А. Кулакоўскім, Ул. Карпавым і М. Паслядоўцам. На сустрэчу прыйшлі працаўнікі шклозавода «Чырвоны металіст», інтэлігенцыя. Вечар адкрыла загадчык аддзела культуры гарыканікома А. Марыніч. Затым з кароткім аглядам твораў беларускіх пісьменнікаў, прысвечаных

рабочай тэматыцы, выступіў выкладчык З. Зомерфельд.

Цікавымі былі выступленні майстра шклозавода Котова, выкладчыцы беларускай школы Мышко, інжынера заводу «Чырвоны металіст» Акулашчына і іншых.

Пісьменнікі расказалі прысутным пра свае творчыя планы, адказалі на шматлікія пытанні.

В. БУРАН.

„Гадзінік спыніўся апоўначы“

Да тэмы Вялікай Айчынай вайны зноў і зноў звяртаюцца беларускія празаікі, драматургі, сцэнарысты. Нядаўна А. Кучар і М. Фігуровскі напісалі сцэнарыі пра геранічны дзевяці партызан Беларусі—у гадзі гітлераўскай акупацыі. Ён называецца «Гадзінік спыніўся апоўначы», студыя «Беларусьфільм» пачала здымаць фільм па гэтым сцэнарыю.

Гідаўна ў Калінінградзе закончыліся здымкі.

Цяпер артысты і рэжысёр працуюць у павільёне. Ролі ў фільме выконваюць Д. Ароў, Р. Галадзюк, Л. Рахленка, Л. Рэжыка, П. Пекур, С. Іваноў і інш.

На здымках: 1. Р. Галадзюк у ролі Марыны і П. Пекур у ролі Верахоўкі. 2. Д. Ароў і Л. Рахленка ў ролях гітлераўскіх афіцэраў.

Фота М. Равіча.

З любоўю да літаратуры

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

га чытача. Мы часам скептычна глязім на працу, якая, можа, і не робіць укладу ў літаратуразнаўства, але ў дасупнай форме, жыва і цікава, з любоўю расказвае аб зной-небудзь літаратурнай з'яве. Гутарка ідзе пра добрыя папулярна-затэрыяныя працы.

Што такія працы вельмі патрэбны чытачу, і не толькі беларускаму, але і ўсесаюзнаму, яскрава сведчыць наступны выпадак.

Не вельмі даўно Усць-Камэнаторскі тэатр Усходне-Казахстанскай вобласці паставіў п'есу К. Крапіны «Хто смяецца апошнім». У абласной газеце «Знамя камунізма» з'явілася рэцэнзія нейкага С. Грунберга на спектакль па гэтай п'есе. Нам дзяка меркаваць, наколькі пранікліва аказаўся рэцэнзент у адносіх спектакля. Часам адраецца, што па выдатных п'есах ставяцца пасярэднія спектаклі. Магчыма, у Усць-Камэнаторскім тэатры здыраўся адзін з такіх выпадкаў. Аднак нас не можа не абурць тая развясненасць, з якой рэцэнзент захавачыцца не толькі на спектакль, але і на адну з лепшых савецкіх сатырычных камедый.

«Мы не станем падрабязна аналізаваць камедыю «Хто смяецца апошнім»,—піша Грунберг,—скажам толькі, што я аўтар—вядомы беларускі пісьменнік—хацеў, відзець, напісаць сатыру на надзвычайную тэму, а напісаў фарс з анекдатычным стрымжнем(?)».

Выкароўваюць дасупнам сатыры пустэжальна—ганарова аддача. Але хіба можна зубаскальствам выраць аднае джака ў дзвухушніку і паклэнніку? Каламбір, што ўжываецца ў адносках да хваравітых з'яў нашага жыцця, перастае сміяньчы, а вялікае пачуццё прыкрасці».

Калі б Грунберг, якім бы безнадзейным дыягантам ён ні быў, пацікавіўся, у якіх

тэатрах краіны і за мяжой ішла і ідзе п'еса К. Крапіны і як высока ацэнена яна друкам і гледачамі, ён наўрад ці адважыўся б пры ўсім сваім неўвучце рабіць падобныя адрыцці.

Але ў дасупным выпадку нас непакоіць нават не Грунберг: няхай ён застаецца пры сваёй думцы. Нас непакоіць, што яму ўдалося ўвесці ў аман чытачоў абласной газеты. Адзін з іх, старшы нарміроўчык працы з горада Зыранаўска. Усходне-Казахстанскай вобласці пісаў у сваім лісьце ў рэдакцыю «Полымя»: «У часопісе «Полымя» № 2 за 1957 г. Я. Казека дае вельмі добрую характарыстыку п'есе Кандрата Крапіны «Хто смяецца апошнім» як аднаму з самых значных дасягненняў савецкай драматургіі.

Паслялю Вам нашу абласную газету «Знамя камунізма» за 22 мая 1957 г., дзе таў Грунберг адлікаецца аб гэтай п'есе зусім інакш, называючы яе «фарсам з анекдатычным стрымжнем»...

І прасіў бы напісаць нам у далёкі Казахстан, хто з іх мае рацыю, а хто не».

Мы нагадалі гэты выпадак не для таго, каб зрабіць прыемнасць крытыку, які дапомаг сваім артыкулам чытачу з далёкага Казахстана высветліць ісціну. Гутарка ідзе аб больш важным: час, даўно час выходзіць нашай крытыцы на ўсесаюзную арэну. Крыўдана робіцца, калі падаумаць, што творчасць такога выдатнага беларускага празаіка, як Кузьма Чорны, усе яшчэ па-сапраўднаму не вядома рускаму чытачу. Яна павіна быць адкрыта для яго агучэння намагаючымі крытыкаў і перакладчыкаў, які ў свой час былі адкрыты для яго раманы Андрэй Уніта або Садрыдзіна Аіні. А для гэтага патрэбны добрыя пераклады і добрыя крытычныя працы.

Мы ўжо казалі, што артыкулы кнігі «З невядчарных крыніц» пісаліся для перыядычнага друку. Нягледзячы на тое, што

аўтар перад уключэннем у кнігу дапрацаваў іх і дапоўніў, на асобных з іх яшчэ і цяпер прыкметна аднака фрагментарнасці. Гэлага неўга скажаць пра артыкулы, якія з самага пачатку былі задуманы як праблемныя,—мы маем на ўвазе такія, як «Палеская трылогія», «З невядчарных крыніц», «Сатыра Кузьмы Чорнага» і «Праўда характара». А яны ў артыкуле «Народны пісьменнік». Ён напісаны ў форме невядчарнай манатрафіі, гэты неадох выразна адчуваецца. Крытык меў на ўвазе закрануць усё жанравыя і тэматычныя бакі творчасці К. Крапіны, але ў адным, нават параўнальна вялікім артыкуле зрабіў гэта неамагчыма. Таму і атрымалася, што разгледз такіх і п'ес, як «З народам» або «Пяноч жаваронкі», на фоне ўсяго артыкула выглядае павярхоўным. Артыкул нясе на сабе рысы дуплікаванасці. З аднаго боку, у ім разгледжана ў сувязі з творчасцю К. Крапіны праблемныя пытанні, важныя для ўсёй беларускай літаратуры. З другога боку,—гэта рэцэнзія, напісаная ў сувязі з выходам у свет трохтомнага збору твораў народнага пісьменніка.

Адсутнасць цэнтральнай праблемы, вакол якой рабіўся б разгледз твораў, адлікае таксама на кампазіцый артыкула «Падзеі і людзі», у якім прасочваецца паяка воіна-франтавіна ў беларускіх романах. Першая частка яго ўваўля асобны, больш ці менш званыя паміж сабою, заўвагі па тых ці іншых творах. Больш цікава напісана тая частка, дзе Я. Казека крытыкуе пісьменнікаў за павярхоўны паказ перажыванняў савецкага чалавека на вайне, за недастатковае раскрыццё яго духоўнага свету. Аўтар прыводзіць прыклады, калі ў некаторых романах батальныя сцены існуюць самі па сабе, а людзі—самі па сабе, калі пісьменнікі не заўсёды ідуць ад канкрэтных фактаў да вялікіх мастацкіх абгульчэнняў і такім чынам не стараюцца

тыпізаваць характараў.

Неадохны кнігі, абумоўленыя імкненнем крытыка аператыўна адгукацца на надзвычайныя пытанні беларускай літаратуры, акупаюцца больш важнымі, станючымі рысамі: кніга атыўна ўмеваецца ў літаратурны працэс. Крытык спрачаецца, даводзіць, адстойвае свае думкі—і гэта робіць яго размову зацікаўленай і палемічнай званострай.

У свай час літаратурная крытыка няправільна ацаніла роман К. Крапіны «Мядзведзіца». Гэтая апанка яшчэ і цяпер вандруе па старонках падручнікаў па літаратуры ў «Нарнасах па гісторыі беларускай літаратуры», выпунчаных два гадзі назад Дзяржаўным вучэбна-педагагічным выдзтвам БССР, робіцца пісьменніку парок за «прамерную натуралістычную агуленасць многіх апісанняў і паўнае ўжыванне дыялектызмамі». Між тым, гэты адзін з твораў, напісаных у канцы 20-х і пачатку 30-х гадоў, якім вытрымаў выправаванне часам і сёння можа быць узорам для многіх пісьменнікаў у гэце дбайнага стаўлення да народнай мовы, у гэце аднастравання складаных жыццёвых працэсаў. «Напісаны ў добрых рэалістычных традыцыях,—з поўнай падаставы сцвярджаецца ў кнізе,—роман «Мядзведзіца» ўліваецца ў асноўнае рэчышча нашай мастацкай прозы, якое ў тым гадзі вынавадалася апавесцямі і раманами Якуба Коласа, Кузьмы Чорнага, Змітрака Бядулі, Платона Галавача, Міхася Лынькова».

Усім вядома, як крытыкавалася ў свай час п'еса К. Крапіны «Мілы чалавек». Зраўмела, лятчы за ўсё было крытыку мочыці аблісці гэты твор, як гэты іншы раз робіцца пры разгледзе творчасці драматурга. Аднак К. Крапіна дапрацаваў п'есу, уключыў яе ў новай рэдакцыі ў трохтомны збор твораў, і крытык зрабіў правільна, што не абыйшоў сваёй увагай і гэты твор.

Спрабуючы разабрацца ў вартасях сатырычных камедый «Мілы чалавек», Я. Казека палемізуе з аўтарам прадмовы да збору твораў драматурга В. Івашчына, які лічыць, што «у гэтым цікавым і арыгналь-

ным па сваёй задуме творы, у яго першай рэдакцыі, Крапіне не ўдалося рэалізаваць сваіх нагчымацей. Рэальныя суданосны паміж станючымі і аднымі былі парушаны».

Самым пераказаным аргументам супраць такога доваду з'яўляюцца словы самога камедыяграфу, які прыводзіцца ў артыкуле. Яшчэ ў той час, калі некаторыя крытыкі з самым суўр'езным выглядам абмароўвалі праблему, колькі станючых героў павіна прыпадаць на аднаго адмоўна ў мастацкім творы, К. Крапіна адпінуў падобны падыход да мастацкай творчасці.

Пафас спрэчкі Я. Казека ў тым, што неўга пры ацэнцы твора падыходзіць з абстрактным суданосінам паміж станючым і аднымі. На самай справе, дапусцім, што ў мастацкім творы будзе чатыры станючыя героі і адзін адмоўны—прапорны, якую, адвясці на першы погляд, можна прыняць. Але будзем разважаль далей: выходзіць, што у кожным пятым чалавеку трэба загада прадбачыць нейкія загані ці неадохы.

Каб вызначыць сапраўднае вартасць твора, трэба заўсёды мець на ўвазе той станючы ідэал, у імя якога пісьменнік узяў меч сатыры,—вось асноўная думка, якую сцвярджае Я. Казека.

Мы хочам звярнуць увагу чытача на цікавыя думкі крытыка аб прычынах істотна-рацыйнасці ў творах беларускіх байнапісачоў, аб спрашчэнстве ў разважаннях некаторых даследчыкаў, якія схільны ў глыбокіх на сваёй мастацкаму і філасофскаму падтэку пейзажных нарціах Я. Коласа бачыць прамалейна аразумету алегарычнасць.

Праўда, часам Я. Казека ў запале палемікі

недастаткова выразна фармуліруе свае думкі і сам упадае ў аднабокасць. Сцвярджаючы, што няма падаставы абвясчэння адной з характэрных рыс пейзажаў трылогіі «На ростанях» іх алегарычнасць, Я. Казека піша: «Гэта рэалістычны малюнак вясні і лета, восені і зімы». Пароцанам выказана так, што можна падаумаць, быццам алегорыя не з'яўляецца сродкам рэалістычнага аднастравання жыцця. Думаецца, што не зусім правільна лічыць крытык, нібы асноўны канфіліт у камедыі «Хто смяецца апошнім»—гэта «камедый літкімі Гарлахаўскім і Тулягай». Відзець, калі б у гэты канфіліт не былі ўцягнуты астатнія героі, ім не было б чаго рабіць у п'есе. Гэта па-першае. Па-другое, Туляга ў пачатку п'есы далае непрыгодны на ролю барацьбы з Гарлахаўскім, і калі б не дапамога граматскасці, якую ў п'есе ўсвабодзіў так званы другародны героі, наўрад ці ён так паспяхова і хутка здолеў бы выверць кар'ерыста і неўка.

Наўрад ці варта было называць цікавымі байкі М. Косіч і ставіць іх у адзін рад з байкамі Я. Купалы, Ф. Багушэвіча, Я. Коласа, бо творчасць гэтай пісьменніцы стала здабыткам выключна гісторыі літаратуры.

Хочацца закончыць размову пра кнігу «З невядчарных крыніц» словамі, пастаўленымі ў загалоўку гэтага артыкула: перад намі зборнік артыкулаў, напісаных з любоўю да беларускай літаратуры. Аб яе дасягненнях і неадохках крытык гаворыць, зых